

ЦЕНТЪР ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ОТБРАНАТА И СИГУРНОСТТА

БЮЛЕТИН, ОБЗОР 2017

➤ СЪДЪРЖАНИЕ

- Българската Армия – още една година в сянката на старите проблеми

4

- Сценарии за развитие на Общата политика за отбрана и сигурност на ЕС, предложени от ЕК – позицията на България

8

- Постоянно структурирано сътрудничество в отбраната - PESCO

12

➤ СЪДЪРЖАНИЕ

- Миграцията в Европа: Голямото разминаване между политици и граждани

14

- Тероризмът: Продължаващо зло с нови измерения

21

- Сложното и неясно бъдеще на Македония

28

- Ще съумеем ли да помогнем на българското малцинство в Албания след официалното му признаване

30

Българската Армия – още една година в сянката на старите проблеми

2017 г. беше поредната година, която не донесе нищо положително за подобряване на състоянието на БА и до развитие на отбранителните способности на страната.

* * *

Бюджетът на МО за 2017 г. на практика беше увеличен едва с 1 млн. лв. и това означаваше, че ВС на РБ започват годината неосигурени. Минимално недостигащата сума надхвърли 200 млн. лв. Заложените в бюджета 402 млн. лв. целеви средства за реализация единствено на два от големите проекти за модернизация на БА само увеличиха

бюджетния излишък на държавата за настоящата година, а модернизацията остана непостижим блян за армията.

Този бюджет не реши нито един от 3-те основни проблема на българските ВС и беше поредното основание за тревожните констатации и в двата доклада за състоянието на отбраната и Въоръжените сили - на служебното и на

редовното правителство (парадокс или закономерност за българската политическа действителност).

Проблемите, за които става дума в докладите са:

- ✓ **Недостиг на финансови средства;**
- ✓ **Некомплект;**
- ✓ **Остаряло въоръжение и бойна техника и ще добавя - лоши материални и битови условия.**

Некомплектът надхвърли 20% включително и за офицерския състав и принуди политическото ръководство панически да търси решения в различни посоки. Разбира се никой не очаква, че некомплект от над 5 хил. души ще бъде попълнен за година или две без адекватен пакет от социални мерки за военнослужещите и за техните семейства.

Проектите за модернизация остават добри намерения. Проектът за придобиване на нов тип боен самолет претърпя драматичен обрат и след "отделеното" му внимание от парламентарната анкетна комисия се върна към етапа за очакване на оферти от участници по преценка на министъра на отбраната. Сага без край, казаха някои наблюдатели и към този момент са прави. Сагата включва и действията на ръководството на МО по ремонта и поддържането на наличните МиГ-29. Засега с променлив успех!

На път е да се реализира проектът за нови бойни кораби построени в България

и това е безспорен успех за командването на ВМС! Ненатрапчиво и с ясна цел за участие на българската индустрия проектът е пред подписване на договор с производител.

Третият от проектите все още се лута между формулирането на изискванията към новия тип бронирана машина за Сухопътни войски, но направи заявка за преразпределение на предвидените целеви средства, което предполага и ново решение на Народното събрание относно финансовата рамка. Тя пък от своя страна ще зависи, както от разчетите за новите бронирани машини, така и от схемата за плащане на бойните самолети и така до

На този фон на заден план остават другите проекти за модернизация на БА, а ръководството на МО и командването на БА са ги обвили в мълчание. Не е достатъчно да се посочи, че в МО са утвърдени 6 основни инвестиционни проекта, 3 от които са вече споменатите. Остава без отговор въпросът - защо средствата, предвидени в Бюджет 2017 г. за 2 от проектите, не бяха преразпределени за реализация на другите проекти според степента на готовност? Защо не беше направено предложение за промяна, позволяващо целевите средства да се разглеждат като целеви за модернизацията на БА и за тяхното пренасочване към капиталовите разходи на МО?

2017 г. ще остане и годината с два доклада за състоянието на отбраната и ВС на РБ - на служебното правителство с министър-председател Огнян Герджиков

от месец март и на правителството на бойко Борисов от месец август. Изготвени от едни и същи експерти и третиращи едни и същи като съдържание проблеми, част от оценките и изводите бляха променени в търсене на политическа благозвучност. Текстът “Българските ВС вече само частично са в състояние да изпълняват задачите си ...” беше заменен с “... изпълняват задачите с известни ограничения ...”, но това не променя незавидното състояние на армията и тревогата ни за капацитета и ефективността на бойните подразделения за отбраната на страната. Ерозията на отбранителните способности е факт и той няма да се промени чрез промяна на думите.

Недостигът на финансови средства се отразява негативно и върху изпълнението на поетите от страната Цели за способности на НАТО. Резултатът е подкопаване на доверието към страната ни като надежден съюзник.

Тези изводи звучат още по-тревожно на фона на влошаването на средата за сигурност и динамиката на промените, увеличаващи рисковете за европейската и глобалната сигурност. Наред с тероризма, трансграничната организирана престъпност, нелегалния трафик на хора, оръжие и наркотици, кибер-престъпност, корупция и близост до зони на напрежение и нестабилност, силно влияние върху политиката за сигурност оказват масовата миграция и бежанските потоци към европейските държави, рисковете от инфилтриране на членове на терористични и екстремистки организации, разпространението на

ислямистки идеи сред мюсюлманските общности в страните от Западните Балкани и завръщането от зоните на конфликти в Близкия Изток на доброволци, воювали на страната на терористични организации.

В Близкия Изток и Северна Африка негативно влияние оказват военните конфликти, етническите и религиозни конфликти, хуманитарните кризи и икономическите затруднения и това означава запазване на потенциала за засилване на миграционния натиск върху ЕС включително и върху България.

През месец май беше проведено първото заседание на Консултативния съвет по национална сигурност след встъпването в длъжност през януари на новоизбрания президент на Република България Румен Радев. Темата на заседанието, обосновано и разбираемо беше: „Рискове и заплахи за националната сигурност на Република България и необходими мерки за нейното укрепване”. Решенията на КСНС, възприети с умерен оптимизъм, са все още далече от желаните резултати, но подхранват надеждата за адекватно отношение на изпълнителната власт в страната към проблемите на системата за национална сигурност и към очакванията на хората. Актуализацията на Стратегията за национална сигурност заложена сред решенията е важна стъпка, но би останала само на документално ниво, ако не се обвърже и с промени в политиката за сигурност.

Годината ще се запомни и с още три събития в сферата на отбраната:

1. Оставката на началника на отбраната ген. Константин Попов преди изтичане на мандата и включването му в политическия живот на страната като народен представител от управляващата партия.

Не е първият офицер с висше (в този случай с най-висшето) офицерско звание включващ се в политиката, но е първият доброволно оттеглил се при 4 годишен мандат и преди навършване на пределна възраст за пенсиониране една година след назначаването му.

2. Използването на военнослужещи от Специалните сили на БА в полицейска операция за задържане на престъпник, извършил убийство по чисто криминални и битови причини. Изпращането на специалните части беше представено

от министъра като учение и беше оправдано с опасността при задържането на убиеца. Нищо от това не фигурира сред основанията по закон и дано използването на военнослужещи в операции от подобен характер да остане като прецедент.

3. Провеждането на съвместна мисия по охрана на въздушното пространство на страната със сили и средства на съюзни държави.

Това, обаче, не отменя отговорността на политическото ръководство на държавата за осигуряването на нормални условия за функционирането на българските ВВС и за поддържането на техническата изправност и летателната годност на самолетите, с които разполагаме.

Сценарии за развитие на Общата политика за отбрана и сигурност на ЕС, предложени от ЕК – позицията на България

В Документа си за размисъл ЕК предложи **3 сценария за развитие на Общата политика за отбрана и сигурност** и за задълбочаване на взаимодействието между страните-членки на ЕС.

1. Сътрудничество
2. Споделени сигурност и отбрана
3. Обща отбрана и сигурност

На дискусията „**Заедно в сигурността. Ролята на България в общата европейска отбрана**“, проведена на 16.10.2017 г. в Централния военен клуб в София с участието на президента на България

Румен Радев, премиера Бойко Борисов, министъра на отбраната Красимир Каракачанов, президента на ПЕС Сергей Станишев и лидера на БСП Корнелия Нинова, **експертите се обединиха около мнението за подкрепа от българска страна на втория сценарий - споделяне.**

* * *

При споделените сигурност и отбрана има **ново, различно и по-високо ниво на способности и възможности**. Сценарият се основава на солидарно и съвместно възприемане на заплахите и на сближаване на стратегическите подходи.

При този вариант се **разширяват военните възможности на ЕС** за използване на военни части извън територията на Съюза. **Засилва се ролята му по отношение на вътрешната сигурност на страните-членки** и се подобряват способностите за противодействие на такива заплахи като тероризма, хибридни и кибер-атаки ,засилва се ролята при охраната на границите и на енергийните трасета.

Ускорява се процесът на вземане на решения и се създават общи структури за планиране и командване.

Реализира се процес на сближаване на планирането и **съвместно се придобиват способности в определени сектори.** **Засилват се функциите на ЕС** по отношение на невоенните измерения на сигурността като **финанси, митници, здравеопазване и енергетика.**

Създава се **общ отбранителен пазар** и се осъществява консолидация на отбранителната индустрия.

Какво предвиждат другите два сценария за развитието на ОПСО?

Първият от тях – сътрудничество - се основава на доброволното участие на всяка страна и предполага ad hoc решения т.е. при възникване на заплаха или криза. Страните не са обвързани юридически и политически да приемат единни насоки за отбранително планиране. Всяка страна сама интерпретира солидарността и сътрудничеството с другите в зависимост от своите позиции и интереси за всеки конкретен случай. Страните сами се грижат за придобиването и поддържането на военни способности отбранителната индустрия запазва своя фрагментиран характер.

При този сценарий всяка страна е принудена да развива целия спектър от способности, което практически се оказва невъзможно за по-голямата част от страните-членки.

По същество този сценарий отразява сегашното състояние.

Третият от сценариите е: Обща отбрана и сигурност. Както подсказва името при него се създава обща система като военната защита на страните-членки се осигурява от ЕС и НАТО като взаимна отговорност.

Солидарността и взаимодействието се приемат като норма и има пълно сближаване на стратегическите подходи.

Отбранителното планиране е синхронизирано и националните приоритети са съобразени с общите за ЕС.

При силите за отбрана се предвижда:

много висока степен на интеграция и създаване на сили за бързо развързване от името на ЕС; постоянни сили за охрана на границите; сили за гражданска защита; постоянни ВМС и се предвижда съвместно придобиване и развитие на средства и сили за разузнаване.

Предвижда се създаване на единен отбранителен пазар и висока степен на консолидация на отбранителната индустрия на страните-членки.

Въвежда се общ контрол върху разходите за отбрана и се следи за тяхната ефикасност.

Създават се общи структури за планиране, управление, командване и разузнаване.

Заедно в сигурността

Ролята на България в общата европейска отбрана

Конкретните предложения на експертите за елементи на позиция на България по развитието на Общата политика за сигурност и отбрана

След дискусията по предложенията на Европейската комисия в Документа за размисъл относно развитието на Общата политика за сигурност и отбрана, **предложенията за елементи на национална позиция са:**

1. Предложените 3 сценария са добра отправна точка и България трябва активно да участва в обсъжданията и в търсенето на отговори за задълбочаване на взаимодействието между страните-членки на ЕС в отбраната и сигурността.

2. Всеки един от сценариите има своите плюсове и минуси, но сценариите са

4. Изразена беше единодушна подкрепа за втория вариант- „Споделени отбрана и сигурност“. Това е ново, различно и по-високо ниво на способности и възможности за ЕС. Този вариант предполага съвместно и солидарно възприемане и разбиране за заплахите и сближаване на стратегическите подходи. Предвижда се и засилване на ролята на Съюза по отношение и на вътрешната сигурност на страните-членки и на ЕС като цяло.

5. Председателството на ЕС от България е време през ,което ще се проведат дискусиите по Бялата книга за бъдещето на ЕС, по вариантите за развитие,

отворени и позволяват включване на елементи от един от тях в друг.

3. Не бива да има и да се допуска различно ниво на защита, отбрана и сигурност за различните страни-членки т.е. не трябва да има "Европа на различни скорости" и в тази област.

включително и по идеите за Отбранителния фонд и възможностите за подпомагане на отбранителната индустрия. Необходимо е да се включим активно в разработването на ясен регламент, на координационен механизъм и на съответна структура.

За да видите тази част от дискусията, моля кликнете върху снимката. *Вашето устройство трябва да е свързано с интернет.*

Постоянно структурирано сътрудничество в отбраната - PESCO

На 13.11 2017г. 23 държави членки на ЕС подписаха споразумение за участие в по-нататъшното развитие на взаимодействието си в областта на отбраната. Сред подписалите страни е и България. Подписването означава, че е налице съгласие между страните да ускорят работата в тази област и да приемат, че координацията, увеличените инвестиции в отбраната и сътрудничеството при развитието на отбранителните способности са ключови изисквания при постигането на резултати.

PESCO е договорно обусловена рамка и процес на задълбочаване на

отбранителното сътрудничество сред страните-членки, които имат капацитет и желание за това. Споразумението предполага поемането на обвързващи ангажименти от страните и усилване на възможностите и способностите на Съюза да осигури повече сигурност, както за своите граждани, така и глобално. Сътрудничеството е насочено към това да направи европейската отбрана по-ефективна и да постигне резултат чрез засилване на сътрудничеството и взаимодействието в областта на инвестициите, развитието на капацитет и оперативната готовност. Участието в

съвместни проекти за придобиване на въоръжение ще позволи и намаляване на различията в оръжейните системи в Европа и същевременно ще увеличи съвместимостта и индустриалната конкурентноспособност.

PESCO ще засили европейската стратегическа автономност и възможностите да действа самостоятелно, когато е необходимо и с партньори, когато е възможно. Военният капацитет, развиван чрез механизма остава в ръцете на страните членки, които могат да го предоставят на ООН или на НАТО. Създадените съвместни способности могат да се използват за военни операции от името на ЕС.

Сътрудничеството е част от подробен отбранителен пакет и е тясно свързан с предвидените координационни годишни прегледи на отбраната на страните членки включително и от гледна точка на оценка на ефективността на разходите за отбрана.

Всяка страна осигурява и предоставя план за националния принос и полага усилия

за неговото осъществяване.

Изпълнението подлежи на регулярно оценяване и това е разликата с другите доброволни форми и подходи в рамките на ОЕПСО.

Преди присъединяването си всяка страна предоставя списък на съвместните ангажименти в областта на инвестициите в отбраната, развитието на капацитет и оперативната готовност. Наред с това се уведомява и Върховния представител за ангажиментите и се предоставят уверения, че съответната страна има желание и способности да изпълни изискванията за постоянно структурирано сътрудничество в отбраната.

Практическото прилагане на Споразумението очертава следните възможни посоки: научни изследвания, развойна дейност, създаване на прототипи, съвместно придобиване на въоръжение и бойна техника, интегриране на бойни подразделения, развитие на общи способности чрез съвместни инвестиции и коопериране на предприятия от отбранителната индустрия.

* * *

Участието ни в Споразумението означава, че България е изпълнила изискванията и е интересно да се знае какви са нашите отговорности и перспектива - неща, които до този момент остават тайна!

Миграцията в Европа: Голямото разминаване между политици и граждани

Миграционната криза в Европа продължава, независимо от намаляването на миграционните потоци от Северна Африка, Близкия Изток и Азия през тази година. Може да се очаква, че тя ще бъде един от доминиращите за България и ЕС проблеми и през следващата 2018 г.

* * *

През 2017 г. миграцията продължи да се отразява негативно на всички сфери на икономическия и обществен живот в ЕС и страните – членки, включително и България.

По данни на Международната организация по миграцията, от 1 януари до 29 ноември 2017 г. само през Средиземно море в Европа са влезли 164 654 мигранти, около 28 000 от които – в Гърция и Кипър. Характерно е, че през тази година се активизира четвърти

миграционен маршрут - т.нар. „Източен маршрут“ (от Турция – Черно море или по суша през България – Румъния – Унгария – Словакия и Чехия/Полша – Германия.), по който от периода януари – юни в Румъния са нелегално влезли и са били заловени около 2 500 мигранти. В трафика на мигранти по този маршрут участват и български граждани.

Продължи и релокацията на мигранти от Италия и Гърция в други страни от ЕС. До края на ноември по схемите за релокация

са били преместени общо 32 281 човека (21 497 от Гърция и 10 784 – от Италия). От тях в България са били преместени общо 60 човека. Очевидно, квотната система се провали. Ако квотното разпределение продължава да се прилага с подобни темпове, за да се презаселят предвидените количества хора ще са необходими много години. Налагането на задължителни квоти също не се очертава като решение на проблема – по-голяма част от мигрантите се стремят да пристигнат в няколко страни от Европа – Германия, Дания, Швеция, Великобритания. Задължителното им заселване в други държави от ЕС води до парадокса, че приемането на бежанци като проява на политиката на спазване на човешките права ще се осъществява чрез нарушаване на човешките им права. При това, същите тези бежанци/мигранти са нежелани от населението на страните, в които те принудително трябва да бъдат заселени.

От началото на годината до края на октомври нелегално влезлите в България мигранти са 2 678 (84.5% по-малко спрямо същия период на 2016 г.). За (не)ефективността на граничния контрол говори фактът, че от тях на вход на държавната граница са задържани едва 656 човека или 24.5% - останалите са установени в незаконен престой в страната (1 616) или са нерегистрирани лица заловени на изход на държавна граница (406) – т.е., това са хора, които нелегално са влезли в България. Официална обобщена информация за точното или поне приблизително

количество мигранти (регистрирани, получили статут и установили се в България), намиращи се на територията на страната не се предоставят.

Тези данни не включват миграцията, която може да бъде определена като „вторична“ или „допълнителна“ - в съответствие с нормите за обединяване на семействата.

Например, към началото на септември т.г. в Германия такова право са имали около 267 500 сирийски „бежанци“, които вече са заявили желанието си, семействата им да бъдат доведени, но през следващата година, техният брой се очаква да достигне около 390 000. При положение, че всеки един от тях да „доведе“ по 3 членове на семейството си, това означава, че в Германия ще пристигнат нови над 1 милион човека. Но, като се им в предвид, че средното сирийско семейство (по данни от Йордания и Канада) е между 6 и 7 човека, то общият брой ще бъде от порядъка на между 2 и 3 млн. човека.

Може да се очаква, че през 2018 г. (а и през последващите години) притокът на мигранти ще продължи, като на моменти ще се засилва – в зависимост от редица фактори, вкл. обстановката по сигурността в отделни държави (напр. Сирия, Ирак, Египет, Афганистан, Йемен) и вътрешната и международна политическа обстановка (напр. отношенията Турция – ЕС; изострянето на кризите в някои страни от Африка; арабските страни и Израел - Иран, Палестина - Израел, Ливан – Израел, Саудитска Арабия и Йордания и др.).

Като цяло, според доклад на правителството на Германия от май т.г., общо до 6.5 млн. човека са в готовност да мигрират към Европа. От тях над 2.5 млн. човека са в крайбрежните на Средиземно море държави на Северна Африка.

Миграционната криза в страните от ЕС има много измерения – политическо, икономическо, по сигурността, социално, в които тя се проявява негативно.

Икономическо измерение

Ползата за икономиката от имиграцията от страни извън Европа може да бъде поставена под съмнение.

- По изследване на University College London, през периода от 1995 – 2011 г. ефектът от мигрантите е негативен за Великобритания – загубите са от 95 милиарда паунда (109.46 милиарда евро).
- Според доклад на Финансовия съвет към министерството на финансите на Австрия, до 2060 г. мигрантите ще „струват“ на страната до около 23 милиарда евро в повишаване на националния дълг.
- Дошлите през последните години в Европа мигранти масово не работят. Например, от 2015 г. насам, холандският град Ротердам е приел разпределените му по вътрешна квота 2 429 мигранти, едва 4 (0.16%) от които са започнали работа на пълно

работно време, 118 работят на непълно работно време, а останалите (около 95%) са изцяло на социални помощи.

- В дългосрочен план ситуацията не е по-различна.

По доклад на Комисията по социална мобилност на Великобритания, едва 18.9% от мюсюлманите на възраст между 16 и 74 години работят на пълен работен ден.

В Германия понастоящем живеят над 3 млн. турци, 2.5 млн. от които имат немско гражданство (три поколения). Едва около 20% от тях имат редовна работа, а останалите 80% получават социални помощи.

- Негативно е отражението на миграцията и върху работните места за местното население и получаваните от него трудови възнаграждения. Според изследване на „Bank of England“ от 2015 г. има „10 процентни пункта нарастване на пропорцията на имигрантите работещи в полу/неквалифицирани услуги – по-конкретно напр. в домовете за грижи, баровете, магазините, ресторантите, чистотата, което води до 1.88% намаление в заплащането“.
- Няма обобщена официална информация и за пряко изнесените от ЕС пари от страна на мигрантите.

Сигурност

Миграцията води до увеличаване на престъпността (освен тероризма).

получили австрийско гражданство и австрийските граждани с миграционен произход (мигранти второ и трето поколение). През 2016 г. в Германия са

Причините за това са много – социални, културни, религиозни и др. През годината в страните от ЕС се забелязва нарастване на броя на криминалните престъпления, извършвани от мигранти. Така, докато цялото население на австрийската провинция Горна Австрия е около 1.4 млн. човека, а търсещите убежище са около 7 500 или 0.5%. През миналата година, от заподозрените в извършване на престъпление мигранти са 31.1%. В това число не са включени мигрантите,

отбелязани около 40 000 престъпления извършени в местата за настаняване на мигранти. През 2016 г. мигранти са били 30.5% от всички заподозрени (с 27.6% повече от 2015 г.). През същата година мигранти са извършили 2 512 изнасилвания и други сексуални атаки, 11 525 обира, 56 252 нападения с насилие, 487 711 нарушения на имиграционните закони (с 21.1% повече от 2015 г.). Нелегално в Германия са влезли почти

250 000 мигранти, а установените нелегално пребиваващи са били 225 000. Подобна е и ситуацията в други европейски страни.

Здравеопазване

През последните години, вкл. и 2017 г., успоредно с увеличаването на броя на мигрантите, в Европа се „завърнаха“ или рязко се увеличиха случаите на отдавна изчезнали или почти изчезнали болести – туберкулоза, малария, краста, нехарактерни за континента „екзотични болести. Например, през 2011 г., 74% от новите случаи на заразяване с HIV в Швеция са станали извън страната, а 84% от заразените хора са били родени в чужбина.

Интеграция

Интегрирането на мигрантите в европейските страни (въпреки относително оскъдната информация) също не е в очакваните и анонсираните от политици и институции граници. Европа не се справя с този проблем, който става все по-остър, като в особено голяма степен това се отнася до имигрантите и мигрантите мюсюлмани.

Според изследванията, около 18% (около 400 000 човека) от живеещите в Германия турци са „религиозни фундаменталисти“. В Австрия, 27% от младите мюсюлмани във Виена се отнасят враждебно към западния начин на живот, отхвърлят го и предпочитат налагането на Шарията в страната, като са склонни това да стане

по насилствен път. В Италия, 38% от мюсюлманите считат, че държавната политика трябва да бъде доминирана от религията, 27% - че ислямските терористи са „прави“ (около 675 000 човека), 33% (около 825 000) са на мнение, че ислямът трябва да завладее всички западни държави и целият свят трябва да бъде управляван от тази религия като забраняват на дъщерите си дори италианската храна, а 70% от по-възрастните мигранти – мюсюлмани заявяват, че „не съм интегриран/а, но и не искам да се интегрирам“.

Политическо измерение

Задълбочава се „пропастта“ между политическите елити и европейските граждани. „Разминаването“ между оценките на „човека от улицата“ и политиките води до недоверие в институциите (национални и на ЕС). Процесът се засилва поради това, че вижданията за развитието на миграционната политика във формат ЕС представляват единствено реактивно надграждане и развитие на досега водената политика, която най-често се изразява в идеята за „защитаващата Европа“ противопоставяна на „капаните на крепостта Европа“.

Реалностите поставят с цялата му острота проблема за демокрацията – доколко политическите елити и т.нар. „традиционни“ политически партии се изявяват реално като изразители на интересите на избирателите си (гражданите) или като призвани да ги

ръководят и/или насочват без да се съобразяват с тяхното мнение и искания.

Признаците за подобно „откъсване“ при и по повод на миграционната криза са много, като някои от по-характерните са в сферите на равенството пред закона (правораздаването); социалното осигуряване; културната (вкл. религиозната) несъвместимост; negliжирането на проблемите, свързани с миграцията от страна на политическите елити; налице е остра реакция към „грубата“ пропаганда и негативното отношение към несъгласните с „официалната политика“ на ниво държави и в ЕС и недоверие в медиите

Изследване на унгарската организация за проучване на общественото мнение „Nézőpont Intézet“ в Германия, Австрия, Полша, Чехия, Словакия, Словения, Хърватска, Сърбия, Румъния, Унгария и България (у нас допитването е извършено от „Алфа Рисърч“ през периода 29 септември – 18 октомври т.г.), показва, че средно 74% от гражданите на тези страни считат, че имиграцията на хора от страни извън Европа е нещо лошо за нашия континент. За България този процент е

80%, но дори и повечето от гражданите на Австрия и Германия са на подобно мнение – съответно 63% и 58%.

Съответно, средно 73% гражданите на тези страни не са доволни и от миграционната политика на ЕС – недоволни са 80% от българите.

Всичко това налага извода, че политиката на страните от Вишеградската група е „по-близо“ до вижданията и исканията на европейците и особено на българските граждани – миграционната политика на правителството на Виктор Орбан се одобрява средно от 44% от гражданите на тези 11 страни (и от 50% от българите) при неодобрение от 40% (19% при българските граждани).

След оттеглянето на САЩ от Глобалното споразумение за миграцията, като несъвместимо с политиката на САЩ в сферата на миграцията и бежанците, може да се очаква, че много от европейските граждани ще подкрепят такъв подход (съвпадащ с този на Вишеградската група), поставящ на първо място националните интереси и тези на собствените граждани, приемайки лозунга „Първо европейците!“.

* * *

- Продължаването на генерирането на миграционна политика на национално ниво и в рамките на ЕС по досегашния начин нарушава единството на Съюза, като задълбочаването на противоречията между отделните държави/групи държави може да доведе до неговото практическо разпадане.
- Единният характер на европейското пространство за сигурност налага постигането на единна (обща) политика, която да отчита националните интереси на всички държави – членки.
- Необходим е по-широк, информиран и открит/честен дебат в обществото по проблемите на миграцията. Политиците и институциите трябва да спрат да negliжират (и прикриват) фактите, показващи негативните ефекти на миграцията върху ЕС и страните – членки и да „чуят“ избирателите си. Така би могло да се промени в положителна (и желана от повечето европейски граждани) насока настоящата ситуация, правителства (и страни от Централна и Източна Европа), които са подложени на остра критика от институциите на ЕС, да бъдат подкрепяни от по-голямата част от европейците. Ако не се предприемат решителни стъпки в тази насока, миграцията може лесно да изиграе ролята на катализатор за фрагментирането на ЕС.
- Необходима е по-голяма транспарентност на процесите по управление на миграцията, криминалната престъпност сред мигрантите, социалното им осигуряване, реалният принос на имигрантите към икономиката на страните и др.
- Създаването на наднационални органи в рамките на ЕС трябва да е следствие от приетата обща политика, като тези органи трябва да прилагат тази политика, а не да я определят. На първо време би могло да се постигне хармонизиране на законовата база между страните членки и да се подобри координацията между тях – например, постановяването на отказ за даване на убежище в една от страните на ЕС да се счита за отказване на такъв статут във всички страни – членки и взетото от една страна решение за депортиране да бъде валидно за всички останали държави – членки.
- Ускоряване на процесите по решаване на исканията за убежище и на екстрадирането, вкл. и налагане на санкции на държави извън ЕС, отказващи да приемат обратно своите граждани.

Тероризмът: Продължаващо зло с нови измерения

През изтичащата година продължи тенденцията за известно намаляване на терористичните атаки (към тях не са включени водените бойни действия срещу и от военизираните формирования на терористичните организации и групировки в конфликтните зони).

До края на ноември бяха отбелязани 1 916 по-големи терористични атаки в 59 страни, при които бяха убити 14 899 човека, а ранените са 13 657. За сравнение, през цялата 2016 г. те бяха 2 475 в 61 държави, като броят на убитите бе 26 677, а на ранените – 26 677.

В Европа от началото на годината до края на ноември бяха извършени 56 атаки, при които бяха убити 40 човека, а ранените са 83. Най-много жертви бяха дадени при атаката на нощен клуб в Истанбул, Турция

на 1 януари – 39, при бомбената атака в Манчестър, Великобритания на 22 май – 22, в Санкт Петербург, Русия – 15 убити и при атаката с камион в Барселона, Испания – 14, при която беше отбелязан и най-големият брой ранени – 130 човека. Всички тези атаки бяха на джихадисти, пряко свързани и/или инспирирани от международни терористични организации.

Тези терористични атаки бяха извършени в 13 държави – Австрия (1), Белгия (2), Великобритания (10), Германия (6), Грузия (1), Гърция (2), Испания (4), Италия (3), Русия (7), Турция (1 – без атаките на Кюрдската работническа партия и свързаните с нея организации), Финландия (1), Франция (14), Швеция (4).

Следва да се има в предвид, че това са предварителни данни, като окончателните могат да се очакват през първите месеци на 2018 г.

През годината се очертават следните **особености на терористичните атаки в Европа:**

- Устойчивост в броя на задържаните по подозрение в терористична дейност – през 2016 г. те бяха около 1 000.
- Почти всички жертви (без 1 човек) са при джихадистки терористични атаки.
- По-голямата част от задържаните за тероризъм за на възраст до 30 – 35 години.
- Продължава да се наблюдава голямо разнообразие при използваните от терористите оръжия, като намалява използването на импровизирани взривни устройства за сметка на „подръчни“ оръжия – автомобили, камиони, хладно оръжие, инструменти (отвертки, чукове и др.).
- При почти половината от терористичните атаки са били използвани финансови и други средства, получени от криминална дейност и/или криминални престъпни групи. Средната стойност на необходимите за извършване на едно терористична атака с използване на подръчни средства е изключително ниска – под 10 000 долара.
- Продължава да намалява броят на извършваните от етно-

националистически (сепаратистки) и крайно леви и крайно десни организации и групи. В някои държави от ЕС (Гърция, Италия) продължава терористичната дейност на някои анархистки терористични групи.

- Продължава да намалява количеството на разпространяваната от основните международни терористични организации пропаганда в интернет – основно поради военния разгром на Ислямска държава.
- Въпреки твърденията на политици и висши чиновници, че тероризмът „няма да промени начина ни живот“, може да се каже, че той (най-вече – джихадисткият тероризъм) постига една от своите цели – в живота на много европейски граждани трайно се „настани“ страхът. В рамките на антитерористичните мероприятия, в много от центровете на градовете, транспортните възли, около туристически обекти и места, където се събират големи групи от хора, по пешеходните зони се появиха истински барикади от тежки железобетонни блокове (в някои случаи с опити да им се придаде възможно „по-естетичен вид“), тежковъоръжените патрули и КПП по улиците, екстреното евакуиране на гари, учреждения, училища, университети, съдилища и др. станаха част от ежедневието. Освен всичко друго,

мероприятия и мерките в рамките на антитероризма

„консумират“ огромни средства и човешки ресурси.

Тенденции при тероризма в Европа през 2018 г.

- Заплахата от терористични атаки от страна на джихадистки организирани (вкл. международни) терористични групи и организации, а също и от отделни (самостоятелни) джихадисти, вкл. самоубийствени. Целта при такива атаки ще бъде постигането на максимален брой жертви сред цивилното население, поради което ще бъдат търсени възможности обектите на

атаките да бъдат от т.нар. „меки цели“.

- Ще се запази стремежът на терористите, атаките им да получат максимален отзвук, поради което те ще бъдат извършвани на основни публични места – пешеходни зони, туристически обекти, църкви, синагоги, музеи, обществени мероприятия със събирането на

голям брой хора, базари, клубове/дискотеки, стадиони и др. С особено внимание ще продължат да се ползват места, където жертвите ще бъдат от повече от една страни – с цел осигуряването на международното медийно внимание. Такива могат да бъдат гари, летища, транспортни средства за масов транспорт, самолети, метро-влакове и станции и др. Не са изключени и отделни атаки срещу училища и места, където се събират предимно млади хора – тийнейджъри, вкл. и училища и детски градини.

- Терористите могат да бъдат инспирирани и/или направлявани пряко от терористични групи и организации, или от разпространяваната от тях и отделни лица пропаганда.
- Атаките, които се извършват под ръководството на терористични групи и организации могат да бъдат добре планирани и подготвени, а също и комплексни по своето естество, вкл. и такива по повече от една цели.
- Джихадистите ще продължат да използват предимно опростени импровизирани взривни и запалителни устройства,

изработени от общодостъпни материали (вкл. и за необходимите им взривни вещества), а също и от готови компоненти, които могат да бъдат пригодени за целите им.

- Терористите могат да бъдат както завърнали се от джихад граждани на Европа, така и мигранти/бежанци, а също и родени и израснали в страните, където се извършват атаките. Международните терористични организации ще продължават да се възползват от продължаващия миграционен наплив за изпращането в Европа на подготвени и опитни терористи.
- Съществена заплаха за сигурността ще бъдат, както все по-вечето на брой връщащи се от джихад в Близкия Изток терористи с европейски произход (по оценки те са не по-малко от между 5 и 7 000), така и членове на техните семейства, вкл. и деца.
- След военния разгром на Ислямска държава в Ирак и Сирия и (до голяма степен) в Либия може да се очаква активиране на нейните клонове в Афганистан/Пакистан, на Индийския субконтинент/Кашмир и в Югоизточна Азия (Филипините).

- В Европа може да се очакват терористични атаки извършени като „акт на отмъщение“ за понесените от Ислямска държава военни поражения. Техни извършители могат да бъдат завърнали се от Сирия, Ирак,

въздържат от определени действия. В този смисъл, рязкото нарастване на групови изнасилвания и други сексуални атаки (вкл. срещу деца), обири, побои, убийства, като жертвите се подбират на случаен принцип, на базата на религията и/или от

Либия и Сомалия джихадисти и/или инспирирани на място от тях лица.

- По определение, основната цел на тероризмът е, посредством сплашване да се окаже влияние върху институциите на държавата и части от обществото в дадена страна с цел те да бъдат принудени да извършат определени действия или да се

начина на живот (облекло, употреба на алкохол, влизане в определени райони, по-известни като „no-go“ и/или шариатски зони и др.) всъщност имат терористичен ефект, още повече, че в много от случаите извършителите им се организират предварително. Може да се говори за едно ново явление – „битов тероризъм“, който през последните години (вкл. 2017 г.) се отразява много силно върху живота на

гражданите. Напр., налага се охрана от полицията на пътеки за джогинг, колоездачни алеи, жените не се движат сами в тъмната част на денонощието (вкл. в централните части на градовете), избягват се посещения на иначе оживени обществени места, отменят се фестивали, отменят се църковни празници, градски райони остават без пощенски услуги, масово се палят автомобили, хвърлят се ръчни гранати и импровизирани взривни устройства, парамедици и пожарникари отказват да отиват на повиквания (освен с полицейски ескорт), служители в центрове за настаняване на мигранти работят с бронираност и др. Този тип тероризъм се „появи“ и засили с нарастването на броя на мигрантите от Близкия Изток и Азия през последните години. Очаква се, тази тенденция да се запази и през 2018 г.

- Очаква се да продължи тенденцията за леко постепенно намаляване на влиянието на тероризма върху световната икономика и то да бъде по-ниско от отбелязаното през 2016 г. (около 84 млрд. долара). Следва да се отбележи, че е значително по-малко, отколкото влиянието на насилието, което през 2016 г. бе около 14.3 трилиона долара.

- В Европа ще продължава масираното провеждане на антитерористични мероприятия.

Основни очаквани проблеми пред силите за сигурност в дейността им по неутрализиране на терористична

Силите за сигурност в Европа ще продължават да изпитват остър недостиг от сили и средства за извършването на ефективно наблюдение на възможни терористи и предотвратяването на терористични атаки. Причината за това е големият брой на радикализирани мюсюлмани, мониторингът на които е невъзможен – напр. във Великобритания такива са около 23 000 човека. Следва да се има в предвид, че средно са необходими около 20 служители на силите за сигурност за непрекъснато (24/7) наблюдение само на едно лице.

Друга трудност при борбата с тероризма в Европа произтича от факта, че въпреки постигнатите известни успехи, обменът на разузнавателна информация между страните – вкл. и тези от ЕС - все още не е на необходимото ниво (като количество, качество и своевременност на предоставяне). Основните причини за тази слабост са от политическо естество, но също и от спецификата на контра- и антитерористическата дейност.

Независимо от съществуващото в ЕС определение за тероризъм, страните в Европа имат различни разбирания за тероризъм, екстремизъм и криминални престъпления. Границата между трите е доста „размита“ и властите в отделните

държави, ръководени от политически мотиви, често проявяват склонност да „подобряват статистиката“ и да квалифицират отделни дейности като криминални престъпления или прояви на екстремизъм и те съответно не се съобщават като терористични действия/атаки. Освен това, съществува и тенденция, като подбуди за извършителите на някои от атаките да

бъдат определяни „психическата лабилност“, „семеините проблеми“, дори „фрустрация от попадането в чужда среда (Европа)“ и др. и те също не попадат в статистиката за терористичната дейност. Проличава и стремеж, религиозно мотивирани атаки на т.нар. „вълци-единаци“ да не бъдат свързвани с тероризма.

Предизвикателства, рискове и заплахи за България

Предизвикателствата, рисковете и заплахите през 2018 г. ще бъдат свързвани с:

- Общата обстановка по сигурността в Европа и прилежащите страни и региони.
- Специфичен момент представлява периодът на временното председателство на ЕС и провежданите във връзка с него мероприятия.
- Обстановката в Близкия Изток и Северна Африка.
- Развитието на миграционната криза.

Особен е случаят с вероятността за радикализиране на **български мюсюлмани** и възможността за участие на някои от тях в терористични действия. Според изследване на „Алфа рисърч“ от 2017 г., по-голямата част от българските мюсюлмани не одобряват терористичните организации Ал Кайда (68%) и Ислямска държава (64%). Одобрението към тях е съответно 0.5% и 2.8%. Иначе казано, действията на терористичната джихадистка групировка Ислямска държава се одобряват от около/над 20 000 от българските мюсюлмани. Това предполага наличието на потенциал за набиране на достатъчен брой хора, необходими на джихадистките организации за извършване и подпомагане на терористична дейност (вкл. и атаки) на територията на България.

Сложното и неясно бъдеще на Македония

Независимо от относително спокойната политическа обстановка, настъпила след формирането на македонското правителство, междупартийната „непоносимост“ между двете основни политически сили (СДСМ и ВМРО-ДПМНЕ) в Македония продължава да бъде в основата на политическото противопоставяне в страната. То води до формирането на негативна картина за състоянието на Македония и изпълнение на целите, свързани с евроатлантическото бъдеще на страната.

Като прибавим етническото и религиозно разнообразие на населението, продължаващото напрежение в междуетническите и междурелигиозни отношения (основно между албанци и македонци), твърдата позиция на Гърция по отношение неприемането на името на държавата Македония, и противоборството между САЩ и Русия за влияние в Западните Балкани, картината

става още по-сложна, а бъдещето на страната неясно.

Сегашното политическо ръководство на Македония негласно признава неуспеха на продължилата повече от четвърт век политика на изграждане на национална идентичност на базата на измислената теория на македонизма, с която се приема началото на македонската нация от времето на Филип и Александър Македонски. Този дълъг период не донесе желаната позиция на страната в евроатлантическата интеграция и я изхвърли встрани от този път.

Сега, особено след категоричното потвърждение на политическите нагласи на македонските граждани, изразени чрез резултатите на местните избори, страната може да се опита да се движи ускорено за постигане на външнополитическите си цели, включително чрез обявените приоритети

на българското правителство за периода на българското европредседателство през първата половина на следващата година, и действията, които се очаква да предприеме ЕС във връзка с разширяването на съюза.

Сегашното коалиционно управление на Македония стана възможно след приемането на т.нар. „Тиранска платформа“, с което трите албански партии („Демократически съюз за интеграция“, Коалицията „Възраждане чрез вяра“ и Алианс) влязоха в управлението. „Тиранска платформа“ беше изготвена в албанската столица през януари 2017 г. с активното участие на албанския премиер Еди Рама. Ако тя бъде изпълнена, Македония ще се превърне в двунационална държава.

Евентуалното забавяне на стартирането на преговорите на ЕС с Албания може да ускори активизирането на процеса по изпълнението на „Тиранска платформа“. Това пък от своя страна може да доведе до непреодолими проблеми в управлението – разцепване на

коалицията, създадена с много усилия и политически компромиси, залагащи подводни мини в бъдещето на страната. Изпълнителната власт е толкова неустойчива, колкото е неустойчива и парламентарната ѝ подкрепа. А тя зависи от представителността и политическите цели на отделни фракции, формирани на етнически принцип, с което е заложено междуетническо разделение. То и днес може да се види с просто око в западната част на Македония, в която живее предимно албанско население, и където навсякъде се вее албанското национално знаме.

Върху политическия живот на Македония влияние оказва стремежът на Турция да се превърне в лидер и покровител на мюсюлманите в региона, албанското влияние от страна на Албания и Косово, радикалния ислям, който има благоприятна почва в Косово (един от основните източници на кадри за ИДИЛ), засилването на салафизма, непрекъснато искане от страна на опозицията за провеждане на предсрочни избори с цел постигане на политически реванш.

* * *

Независимо от сложността на политическата ситуация няма сериозни индикации за провеждане на нови избори, поне до края на първото полугодие на 2018 г., когато ще стане ясно в каква степен ЕС ще придвижи въпроса с разширяването на съюза в района на Западните Балкани, както и евентуалния напредък по въпроса с името на държавата.

Ще съумеем ли да помогнем на българското малцинство в Албания след официалното му признаване

Албания е страна от Западните Балкани, която е член на НАТО и кандидат-член на ЕС. С решение на Европейския съвет (юни 2014 г.) Албания е със статут на „страна-кандидат“. Тя влиза в кръга страни, върху които ще бъде фокусирано вниманието след по-малко от месец, когато България поема председателството на Съвета на Европейския съюз. Като се има предвид, че една от основните насоки, в която ще бъде осъществено това председателство, е ускоряване на евроинтеграцията на

тази група страни, може да се очаква, че Албания ще навлезе в нов етап в пътя си към ЕС.

Ако напредъкът ѝ бъде оценен от ЕС положително, след няколко месеца страната може да бъде поканена за начало на преговорите за присъединяване към ЕС. Очаква се това да стане в съответствие с новата стратегия за разширяване на съюза, която ще бъде представена от ЕК през м. Февруари 2018 г., по време на

българското председателство. В периода след 2014 г. Албания неколkokратно е потвърдила ангажимента си към програмата за реформи, ключова роля в която има реформата на съдебната система. Именно в тази област са основните препоръки.

Подкрепата от страна на България за стартиране на преговорите не се базира единствено на общата позиция, че Западните Балкани трябва да се разделят завинаги с имиджа на зона на нестабилност, междуетнически вражди и войни, че трябва да излязат от незавидното им място в опашката на икономическо развитие на европейски страни.

Специфичен елемент в двустранните българо-албански отношения е наличието на българската диаспора в Албания. Тя е разположена основно в три района на Източна Албания, по границата с Македония (Голо Бърдо и Преспа) и Косово (Гора). Районът е разположен в силно пресечена планинска местност, а пътищата дотам са в окаяно състояние. Българите там говорят архаичен български език със северозападен и югозападен диалект. Българчетата израстват в затворена среда и говорят само български, като първите думи, които произнасят на албански, са при постъпването им в първи клас в училището. Това създава големи трудности в адаптацията на тези деца към албанската действителност и общество. Това е една от сериозните причини етнически българи да търсят пътища за получаване на образованието

си в български учебни заведения и реализация впоследствие в България и други европейски страни.

Българските училища в Албания са 3 – едно в столицата Тирана с патрон „Христо Ботев“ (училището е неделно), и по едно в Билища и Горча.

По различни данни българите в Албания наброяват между 60 и 170 хиляди души. Проблемът с признаването им като малцинство в Албания датира от 1932 г., когато между България и Албания е подписан двустранен протокол, с който албанската страна признава българско малцинство. Въпросът през годините е оставен на заден план в двустранните отношения до октомври т.г., когато албанското правителство, по препоръка на Европейския парламент, призна съществуването на българско малцинство. Този акт дава възможност на българската страна да активизира връзките с нашите сънародници на албанска територия като ги подпомага в съхраняване на традициите, както и оказване на пълна подкрепа на европейската перспектива на Албания и региона като цяло. От една страна той възстановява историческата справедливост, а от друга изважда на бял свят фалшификациите за българските общества на Балканите.

Наред с българите, в Албания съществува македонско малцинство. Голяма част от македонците в Албания се самоопределят като българи, други от тях приемат термина „македонци“, но не смятат, че между македонци и българи има етническа разлика.

* * *

Признаването на българско малцинство в Албания дава възможност за активизиране на връзките на България с тези групи хора, оказване на всестранна помощ, в т.ч. и финансова, за съхраняване на българския им дух, култура, традиции и самосъзнание, духовно единение, а защо не и създаване на българско лоби в страната. Постигането на тези цели ще съдейства за мултикултурното развитие на ЕС, икономическо развитие, повишаването на жизнените стандарти и укрепването на междуетническите връзки в районите със смесено население.

България има шанса да запише собствен принос в следващите месеци.

Материалите в този бюлетин може да бъдат копирани само за лично ползване, в тяхната цялост и без каквито и да било промени в съдържанието им. Те са защитени от авторското право и използването им с комерсиални цели е забранено. По въпроси относно използването им, моля вижте раздела „Условия за ползване“ на уеб-страницата на ЦИОС.

© Design MarS

ЦИОС

